

เรื่องเล่าจากคนท้องถิ่น “ตามรอย “เมืองชาละวัน” เมืองน่าอยู่... มุ่งสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนอาเซียน”

สุรพล เตียวตระกูล *

“เมืองชาละวัน” เป็นชื่อที่ทุกคนขนานนามให้เมืองพิชัย เมืองงามแห่งนี้ตามรอยเรื่องเล่า
พญาชาละวัน แต่ความเป็นจริงเมืองงามที่เจียบสงบเมืองนี้ได้มีโอกาสต้อนรับผู้คนหลากหลาย
มากมายที่เข้ามากราบขอพรและชื่นชมบารมีหลวงพ่อเพชร พระคู่บ้านคู่เมืองของพิชัย และ
หลวงพ่อเงินพระเกจิชื่อดังเพื่อความเป็นสิริมงคลและความเด่นดังจากประเพณีแข่งขันเรือยาว
ซึ่งความเป็นหนึ่งเจ้าพายุแห่งสายน้ำ ที่ผายเรือทั่วประเทศไทยและผายต่างชาติต่างหาโอกาส
มาร่วมประลองฝีมือเพื่อเก็บความทรงจำไว้เล่าขานให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้รับรู้...เสน่ห์แห่งสายน้ำ
ที่มีความต่างบนความเหมือน พวกเราชาวเทศบาลเมืองพิชัย ก็ได้ทุ่มเทความพยายามที่จะดูแล
พิชัยเมืองงาม แห่งนี้ให้คงงามยิ่ง ๆ ขึ้นไปตามวิถีที่เรียบง่ายคุ้มค่า มีสาระแล้วท่านเคยมาสัมผัส
หรือยัง.....เมืองงามแห่งนี้.....ยังรอท่านมาเยี่ยมชมมาเยือนอย่างทำทนาย.....

* สุรพล เตียวตระกูล กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดพิชัย
Surapon5513@hotmail.com โทร. 056-613097

“เมืองชาละวัน” เป็นชื่อที่ทุกคนขนานนามให้เมืองพิจิตร เมืองงามแห่งนี้ตามรอยเรื่องเล่าพญาชาละวัน แต่ความเป็นจริงเมืองงามที่เจียบสงบเมืองนี้ได้มีโอกาสต้อนรับผู้คนหลากหลายมากมายที่เข้ามากราบขอพรและชื่นชมบารมี หลวงพ่อเพชร พระคู่บ้านคู่เมืองของพิจิตร และหลวงพ่ोजินพระเกจิชื่อดังเพื่อความเป็นสิริมงคลและความเด่นดังจาก ประเพณีแข่งขันเรือยาวชิงความเป็นหนึ่งเจ้าพายุแห่งสายน้ำ ที่ฝายเรือทั่วประเทศไทยและฝายต่างชาติต่างหาโอกาสมาร่วมประลองฝีมือเพื่อเก็บความทรงจำไว้เล่าขานให้ลูกหลานรุ่นต่อ ๆ ไปได้รับรู้...เสน่ห์แห่งสายน้ำที่มีความต่างบนความเหมือน พวกเราชาวเทศบาลเมืองพิจิตร ก็ได้ทุ่มเทความพยายามที่จะดูแล พิจิตรเมืองงาม แห่งนี้ให้คงงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป ตามวิถีที่เรียบง่ายคุ้มค่า มีสาระแล้วท่านเคยมาสัมผัส หรือยัง....เมืองงามแห่งนี้....ยังรอท่านมาเยี่ยมชมเยื่อนอย่างทำทายน.....

เทศบาลเมืองพิจิตรเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดกลาง มีพื้นที่ประมาณ 12.017 ตารางกิโลเมตร ประชากร 23,000 กว่าคน แบ่งชุมชนในพื้นที่เป็น 25 ชุมชน งบประมาณ 100 กว่าล้านบาท และมีต้นทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่มากมายหรือไม่โดดเด่น ไม่มีน้ำตก ไม่มีภูเขา หรือไม่มีวัฒนธรรมที่แปลกตา ฯลฯ แต่... สิ่งแวดล้อมอันยั่งยืนของเมืองพิจิตรนั้นกลับแฝงตัวอยู่ภายใต้บรรยากาศธรรมดา ๆ ที่เรียบง่าย ภายใต้แนวคิด “คนต้องมีความสุข” และเมื่อคนมีความสุข สิ่งแวดล้อมดี ๆ เกิดขึ้นตามมาอย่างไม่ยากเย็น ไม่ต้องเติมปั้นแต่งอะไร ซึ่งปัจจัยหลักที่ทำให้เห็นว่าคนมีความสุข คือ ประชาชนมีรอยยิ้มสดใสพร้อมการทักทายที่เป็นกันเองของชาวเมืองพิจิตรพิจิตรเหล่านี้เมื่อมาถึงเมืองพิจิตร คงเป็นคำตอบที่บอกให้รับรู้ว่าการพิจิตรเมืองงามแบบเรียบง่ายแต่น่าอยู่

เทศบาลเมืองพิจิตรมีความโดดเด่นด้วยการบริหารงานที่เกิดจากใจและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน จนทำให้เทศบาลเมืองพิจิตร มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักอย่างมากมาย ปี พ.ศ. 2546 - 2548 เมืองพิจิตรได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 3 ปีซ้อน ไม่รวมรางวัลด้านการรักษาความสะอาด รางวัลสำนักทะเบียนท้องถิ่นดีเด่น รางวัลชนะเลิศระดับประเทศด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2548 เทศบาลเมืองพิจิตรได้รับรางวัลชนะเลิศการประเมินเทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืนยอดเยี่ยมระดับประเทศ ต่อมา ได้รับรางวัลเมืองที่มีดัชนีความน่าอยู่สูงสุด 10 อันดับแรกของประเทศไทย และได้รับการประเมินเป็นเมืองนำอยู่ติดต่อกันเรื่อยมา

ในปี พ.ศ. 2557 เป็นความภาคภูมิใจอีกครั้งของพ่อแม่พี่น้องชาว เทศบาลเมืองพิจิตรที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองดีเด่นฯ และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 เทศบาลนำอยู่ยั่งยืนประเภทเทศบาลขนาดกลางที่สำคัญ เทศบาลเมืองพิจิตรได้รับคัดเลือกเป็นเมืองต้นแบบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต้องนำข้อมูลผลการดำเนินงานไปเผยแพร่ในเวทีอาเซียน

สิ่งแวดล้อมดี...วิถีเรียบง่าย...ตามแบบฉบับคนไม่เอาถ่าน

เบื้องต้น นายประภาสคิด ยูวะเวส นายกเทศมนตรีเมืองพิจิตร ที่นั่งเก้าอี้ยาวนานถึง 8 สมัย นับเป็นเวลา 30 กว่าปี กับหน้าที่ดูแลให้เทศบาลเมืองพิจิตรเป็นบ้านที่อยู่แล้วมีความสุข ให้โจทย์เป็นแนวทางการทำงานไว้ว่า “ทำ อย่่างไรก็ได้ให้ชาวบ้านมีความสุข และเมื่อเขาทุกข์ เราจะสุขอย่างไร” และมองว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมแม้จะเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และเป็นเรื่องใกล้ตัว แต่ถ้การจัดการสิ่งแวดล้อมยังเป็นเรื่องที่ยู่ยากกว่าและประชาชนยังไม่พร้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมย่อมไม่เกิดผลสำเร็จ จึงเกิดแนวคิด สิ่งแวดล้อมดี วิถีเรียบง่าย ตามแบบฉบับคนไม่เอาถ่าน...แล้วมัน คือ อย่่างไร...

หลายท่านคงสงสัย แต่พื้นฐานบนความจริง หน้าที่หลักของท้องถิ่นหรือเทศบาล ตามภารกิจกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นมีหน้าที่หลักคือการดูแลสุขทุกข์ของประชาชน ซึ่งไม่แปลกที่หลายท่านรู้จักเทศบาลคือ หน่วยงานที่ทำงาน เก็บกวาดขยะ ดูดสู่ม สุขศาลา ดังนั้นหน้าที่หลักเหล่านี้ชาวเทศบาลทั่วประเทศถือปฏิบัติมานาน ทำได้มากบ้างน้อยบ้างตามศักยภาพ แต่ **เทศบาลเมืองพิจิตร** เราจริงจังและตั้งใจ ทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถรางวัลต่าง ๆ เป็นหลักประกันความสามารถ การดำเนินงานมีมาต่อเนื่องยาวนาน ทำให้วันนี้เทศบาลเมืองพิจิตรสามารถพัฒนาต่อยอดการกวาดถนนเก็บขยะดูดสู่ม จนเกิดเป็นนวัตกรรมการทำงานที่ดีมากมาย

จนมาถึง ปี พ.ศ. 2555 สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ร่วมกับ สหภาพยุโรป (EU) จัดทำกิจกรรม “โครงการเทศบาลไทย มุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 84 พรรษา” เทศบาลเมืองพิจิตรก็สมัครเข้าร่วมกิจกรรมโครงการฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมดี ๆ ที่ท้าทายท้องถิ่นในประเทศไทย ช่วยกันทำกิจกรรมลดคาร์บอนไดออกไซด์ 84,000 กิโลกรัมคาร์บอน เพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เบื้องต้นแม้จะไม่ค่อยรู้เรื่อง พกความหนักใจไปด้วยตลอดเวลา แต่ด้วยใจซื่อซื่ออยากทำความดีถวายพ่อหลวงในดวงใจของประชาชนชาวไทย ก็ซื่อซื่อทำความเข้าใจ แล้วก็ได้รับความรู้ใหม่ ๆ มุมมองใหม่ ๆ ได้เพื่อนใหม่ ๆ ที่สำคัญได้ทำความดีถวายพ่อหลวงสมใจ กับการทำงานบนความเรียบง่ายตามแบบฉบับเทศบาลเมืองพิจิตร ด้วย “โครงการเทศบาลเมืองพิจิตรมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 84 พรรษา ”

เบื้องต้นต้องทำความเข้าใจ

การเข้าประกวด หรือเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ กับหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้เราได้เพื่อนหลากหลายกลุ่มที่มีมุมมองต่างจากเรา ได้เห็นสิ่งดี ๆ ของพื้นที่อื่น ได้ประสบการณ์ตรงที่สามารถนำไปต่อยอดการทำงานของเรา และสามารถนำเรื่องราวดี ๆ มาปรับใช้ในพื้นที่เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดได้ นอกจากนี้ หน่วยงานไหนเขามีประกวดอะไรหรือมีแข่งขันเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรม อะไรก็ตาม นายกฯ สนับสนุนให้สมัครหมดทุกรายการไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ ผลที่ได้ก็คือความตื่นตัวในการทำงานของพนักงานและการตื่นตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน

โครงการเทศบาลไทย มุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำฯ ก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่เทศบาลเมืองพิจิตรสมัครเข้าร่วมขบวนการครั้งแรกมองว่าเป็นเรื่องใหม่...เป็นโครงการที่สร้างความกังวลปนหนักใจของผู้รับผิดชอบ แต่สุดท้ายเมื่อทำความเข้าใจในสาระโครงการเทศบาลไทย มุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำฯ และจากการมีทีมเพื่อน ๆ ร่วมกิจกรรมแบ่งปันเรื่องราวดี ๆ ทำให้ได้คำตอบว่า โครงการนี้ก็คือเรื่องเดิม ๆ ของเทศบาล เพียงแต่โครงการฯ นี้ทำให้เรารู้มากยิ่งขึ้นว่าสิ่งที่เราทำหรืองานที่เราปฏิบัติ หากเก็บข้อมูลดี ๆ ก็สามารถนำไปใช้ต่อยอดการทำงานได้มากขึ้น มีประโยชน์ต่อเทศบาลหรือท้องถิ่นที่นำไปใช้ที่สำคัญโครงการนี้ทำให้เรารู้จักนักวิชาการ เพื่อนร่วมอุดมการณ์ ทำให้เรารู้ว่าโลกนี้ เรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัว เราไม่ได้ทำเพียงคนเดียวมีคนอีกมากมายที่กำลังร่วมทำอยู่ โครงการนี้สอนให้เรารู้จักการคิดคำนวณต่าง ๆ ที่สามารถนำไปถ่ายทอดปลูกฝังให้เยาวชน ประชาชนผู้สนใจมากมาย

“โครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 84 พรรษา” ให้นิยาม “เมืองคาร์บอนต่ำ” ในบริบทของโครงการนี้ว่าหมายถึง เมืองที่มีดำเนินการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ เมืองแห่งต้นไม้ เมืองไร้มลพิษ เมืองพิชิตพลังงาน และเมืองที่มีการบริโภคอย่างยั่งยืน เพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากเมืองให้ออกสู่บรรยากาศให้น้อยที่สุด แล้วเทศบาลเมืองพิจิตร ทำตามกรอบยุทธศาสตร์ 4 ด้าน อย่างไร...

ยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งสู่...เมืองแห่งต้นไม้

เหตุผลที่ต้องมุ่งสู่เมืองแห่งต้นไม้ ต้นไม้มีใบสีเขียวที่ทำหน้าที่ตรึง “ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์” จากบรรยากาศมาใช้ในกระบวนการสังเคราะห์แสงของพืชเพื่อสร้างอาหารและการเจริญเติบโตของเนื้อไม้ ประมาณการว่าต้นไม้ใหญ่หนึ่งต้นสามารถดูดซับคาร์บอนได้มากถึง 8 กิโลกรัมต่อปี ซึ่ง “พื้นที่สีเขียวยั่งยืน” หมายถึง “พื้นที่ที่ปกคลุมด้วยไม้ยืนต้นเป็นองค์ประกอบหลัก และประกอบด้วยพืชพรรณที่หลากหลาย” การดำเนินโครงการสู่เมืองแห่งต้นไม้จะนำไปให้เทศบาลริเริ่มหรือต่อยอดโครงการใน 2 แนวทาง ได้แก่ โครงการอนุรักษ์ต้นไม้ที่มีอยู่เดิม และโครงการเพิ่มต้นไม้และพื้นที่สีเขียวขึ้นมาใหม่

แนวทางที่เทศบาลเมืองพิจิตร ดำเนินการ

“โครงการเทศบาลเมืองพิจิตร มุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ ด้วยเมืองพื้นที่สีเขียว”

ภายในเขตเทศบาลเมืองพิจิตรมองไปทางไหนเห็นต้นไม้ใหญ่ ๆ เยอะแยะร่มรื่น ที่สำคัญสวนสาธารณะภายในเขตเทศบาลเมืองพิจิตรมีตั้งหลายพื้นที่ล้วนอัดแน่นไปด้วยต้นไม้ใหญ่ ที่สำคัญหากไปเยี่ยมประชาชนตามบ้านเรือนภายในเขตเทศบาลเมืองพิจิตร จะพบเห็นแต่ละบ้านมีผักสวนครัวรั้วกินได้...มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา...ที่เป็นแบบนี้เพราะ เทศบาลเมืองพิจิตรมีกิจกรรมส่งเสริมดูแลพื้นที่สีเขียวในเมืองอย่างต่อเนื่อง อาจจริงจังบ้างหย่อนยานบ้าง หลังจากได้เรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งสู่...เมืองแห่งต้นไม้

เราเลยมาต่อยอดงานที่ไม่ต้องทำอะไรให้เกินจริงที่ยุ่ยยาก คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองพิจิตรให้การสนับสนุนเต็มที่ มีการแจกแจงมอบหมายงานกันไป เก็บรวบรวมข้อมูลต้นไม้ที่มีอยู่ เบื้องต้นถ้าทำทั้งเมือง คนไปเก็บรวบรวมข้อมูลต้นไม้คงถึงตาย ก็กำหนดพื้นที่เป้าหมายเอาแบบเบา ๆ และนัดหมายแจ้งข่าวสารไปยังแกนนำชุมชน อสม.หน่วยงานภาคีให้ช่วยเก็บข้อมูลต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ให้ด้วยการวัดต้นไม้ การเก็บข้อมูลต้นไม้ การคำนวณคาร์บอน ผู้จัดการโครงการฯ เขาอำนวยความสะดวก ใช้เวลาไม่นานก็ได้ข้อมูลกลับมาเรียบร้อย ต่อมาเทศบาลเมืองพิจิตรก็เปิดโครงการเพิ่ม เป็นการต่อยอดเชิญชวนชาวพิจิตร ผู้สนใจเข้าร่วมโครงการปลูกไม้ผลเพื่อเป็นร่มเงาและเป็นทาน โดยในโครงการกำหนดปลูกไม้ผล อายุ 3 ปีขึ้นไปในที่สาธารณะจำนวน ไม่น้อยกว่า 84 ต้น ตั้งเป้าว่าเมื่อไม้ผลออกลูก ทุกคน หรือคนหนุ สามารถเก็บไปกินได้ ทำบุญทำกุศลร่วมกัน เรื่องที่ดูจะยุ่งยากหนักใจก็หายไปสิ้น

ทำอย่างไร...แล้วผลเป็นอย่างไร

ผลการดำเนินงานอย่างคร่าว ๆ ง่าย ๆ จากการรวบรวมข้อมูล การสำรวจและอนุรักษ์ต้นไม้ในเขตเทศบาลเมืองพิจิตร ในเบื้องต้น ทำการรวบรวมไม้ยืนต้นจำนวน 1,075 ต้น สามารถคำนวณปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ ที่กักเก็บจำนวน 361,131.79 กิโลกรัมคาร์บอน และจากการรวบรวมข้อมูล มีการปลูกไม้ผล จำนวน 85 ต้น สามารถคำนวณปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่กักเก็บจำนวน 15.86 กิโลกรัมคาร์บอน เรื่องหนักใจ กลายเป็นเรื่องสนุก ๆ ตอนนั้นเทศบาลเมืองพิจิตรเราตั้งเป้าหมายต่อว่าเราจะพยายามรวบรวมต้นไม้ที่ตกสำรวจเพิ่มอีก 1,000 ต้น ปลูกไม้ผลเพิ่มอีกอย่างนี้ก็เป็นเครื่องรับประกันว่าเมืองพิจิตรยังเขียวร่มรื่นและอุดมสมบูรณ์

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน
1	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
2	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
3	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
4	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
5	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
6	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
7	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
8	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
9	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...
10	บ้าน...	...	บ้าน...	...	บ้าน...	...

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ มุ่งสู่...เมืองไร้มลพิษ

เหตุผลที่ต้องมุ่งสู่เมืองไร้มลพิษ “มลพิษ” ตามพ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 หมายถึง ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกาก ตะกอนหรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ขยะและน้ำเสียถือเป็นของเสียที่ก่อมลพิษยังเป็นความท้าทาย ของทุกเทศบาล ทั้งนี้ กระบวนการย่อยสลายสารอินทรีย์แบบไร้อากาศในขยะและน้ำเสีย จะเกิด “ก๊าซมีเทน (CH₄)” เป็นผลผลิต ซึ่งก๊าซนี้ถือเป็นก๊าซเรือนกระจกตัวสำคัญ ยิ่งเทศบาลมีการจัดการขยะและน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเท่าใด จะยิ่งช่วยลดการปล่อยก๊าซมีเทน ขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศได้มากเท่านั้น

แนวทางการดำเนินโครงการสู่เมืองไร้มลพิษ การมุ่งสู่เมืองไร้มลพิษ แนะนำให้เทศบาลริเริ่มหรือต่อยอดโครงการใน 2 แนวทาง ได้แก่ โครงการลดปริมาณของเสีย/น้ำเสีย ให้เหลือน้อยที่สุดก่อนนำไปกำจัด และโครงการใช้ประโยชน์จากก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้น ณ แหล่งกำจัดของเสีย

แนวทางที่เทศบาลเมืองพิจิตร ดำเนินการ “โครงการเทศบาลเมืองพิจิตรมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ ด้วยการลดปริมาณขยะ/น้ำเสีย”

ย้อนไปเกือบ 20 ปีที่แล้ว เทศบาลเมืองพิจิตรเกิดวิกฤตการณ์ขยะล้นเมือง เก็บขยะมาแล้วไม่มีที่ทิ้ง ปัญหารุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนเทศบาลไม่สามารถจัดการได้ สถานที่ฝังกลบขยะประมาณ 10 ไร่ กลายเป็นภูเขาขยะถูกย้อม ๆ ที่ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วทั้งชุมชน สร้างความเดือดร้อนอย่างรุนแรง แต่จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เทศบาลเมืองพิจิตรต้องคิดมากขึ้นในการจัดการขยะมูลฝอยเหมือนเป็นฝันร้ายที่คอยเตือนตลอดเวลา ทำให้การทำงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย/น้ำเสียมีการจัดระบบเป็นอย่างดี มีการคัดแยกขยะจากต้นทาง คือครัวเรือน ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยถูกคัดแยกจนเหลือไม่มากก่อนนำไปกำจัด นอกจากการคัดแยกของขายได้ออกจากขยะที่ประชาชนทุกเพศทุกวัยช่วยกันอย่างจริงจัง เพราะนอกจากแยกของขายได้มาซึ่งกิโลขายหรือแยกของขายได้มาแปรรูปเพิ่มมูลค่าทำให้มีรายได้เป็นกอบเป็นกำแล้ว เทศบาลเมืองพิจิตรยังจัดการคัดแยกขยะอินทรีย์ (เศษอาหาร / เศษผัก / เปลือกผลไม้ฯ) ที่เป็นต้นเหตุของกลิ่นเหม็นแฉะวัน ไปทำปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งกิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์ก็ไม่ยุติแค่นี้ แต่เทศบาลเมืองพิจิตรยังขยายปุ๋ยอินทรีย์ไปสู่ กิจกรรมปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ที่จะไปขยายความในยุทธศาสตร์ที่ 4 ต่อไป

ดังนั้น ในยุทธศาสตร์นี้ เบื้องต้น ดวง ๆ แอ่ ๆ แต่ทำความเข้าใจใหม่ ใช้เวลาทบทวนก็ไม่ยากนะ มีการแบ่งการทำงานออกไปตามกลุ่มต่าง ๆ หน่วยงานต่าง ๆ สังเกตเทศบาลเมืองพิจิตร มีหน้าที่บันทึกปริมาณขยะมูลฝอย ตามประเภทที่กำหนด รวบรวมรายงานทุกเดือนต่อไป รถเก็บขยะมูลฝอยก็ให้รวบรวมปริมาณขยะมูลฝอยที่แยกไปขาย นำใบเสร็จ

มาลงรายการปริมาณขยะแต่ละประเภทที่ขาย แกนนำชุมชน อสม. ช่วยกันเก็บข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยในบ้านตัวเอง ที่แยกไปขาย และฝ่ายเก็บขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยให้ลงรายงาน ปริมาณขยะอินทรีย์ที่เก็บได้ เรื่องง่าย ๆ ที่เบื้องต้นช่วงแรก ดูไม่น่ายาก ก็จบลงได้ด้วยความตั้งใจที่จะทำความดีเพื่อพ่อหลวงของปวงชาวไทย

ทำอย่างไร...แล้วผลเป็นอย่างไร

จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น พอผลการคำนวณออกมาทำให้ทุกคนตื่นเต้น มองหาข้อผิดพลาดของการคำนวณ แต่หาเท่าไรก็ไม่เจอ เลยสรุปว่าเราทำมาถูกต้องแล้ว ผลการคัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อนำไปจำหน่ายหรือแปรรูปฯ พบว่าการดำเนินงานดังกล่าว เทศบาลเมืองพิชัยช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกลงได้ 58,201.35 กิโลกรัมคาร์บอน นอกจากนี้จากการรวบรวมข้อมูลการคัดแยกขยะอินทรีย์และสิ่งปฏิกูล ไปทำปุ๋ยหมักฯ พบว่าการดำเนินงานดังกล่าว เทศบาลเมืองพิชัยช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกลงได้ 1,281,414.28 กิโลกรัมคาร์บอน

นอกจากนี้ จากการรวบรวมข้อมูล การใช้น้ำประปา ในหน่วยงานเทศบาลเมืองพิชัย เปรียบเทียบ ปี 2556 กับ ปี 2557 เพื่อคำนวณการประหยัดการใช้น้ำประปา (เพราะน้ำประปาใช้มาก จะกลายเป็นน้ำเสียมากเช่นกัน) พบว่าการดำเนินงานดังกล่าว เทศบาลเมืองพิชัยสามารถลดการใช้น้ำประปาได้บางส่วน ช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกลงได้ 1,159.98 กิโลกรัมคาร์บอน โอ้โฮ! ตื่นเต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งสู่...เมืองพิชัยพลังงาน

เหตุผลที่ต้องมุ่งสู่...เมืองพิชัยพลังงาน

วิถีชีวิตประจำวันของคนในเมืองในปัจจุบัน จำเป็นต้องพึ่งพาการใช้พลังงานตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน โดยเฉพาะพลังงานจากไฟฟ้าและน้ำมัน ซึ่งพลังงานส่วนใหญ่มาจากซากฟอสซิล ได้แก่ น้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ ฯลฯ

ทั้งนี้ กระบวนการเผาไหม้ซากฟอสซิลเพื่อเป็นเชื้อเพลิง จะได้ผลผลิตเป็นก๊าซหลายชนิด และโดยเฉพาะ “ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂)” ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกที่มีปริมาณมากที่สุดในบรรยากาศ แนวทางการดำเนินกิจกรรมสู่เมืองพิชิตพลังงาน การมุ่งสู่เมืองพิชิตพลังงาน แนะนำให้เทศบาลริเริ่มหรือต่อยอดโครงการใน 2 แนวทาง ได้แก่ โครงการที่พยายามลดการใช้ไฟฟ้าและหรือน้ำมันลงจากเดิมที่เคยใช้อยู่ และโครงการที่พยายามใช้พลังงานอื่น ๆ ทดแทนไฟฟ้าและน้ำมัน

แนวทางที่เทศบาลเมืองพิชิต ดำเนินการ
โครงการ ธรณรงค์สำนักงานต้นแบบเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อม มุ่งสู่เทศบาลเมืองพิชิต คาร์บอนต่ำ
(ด้านการประหยัดการใช้พลังงาน อย่างเหมาะสม)

ทำอย่างไร...แล้วผลเป็นอย่างไร

เรื่องนโยบายการประหยัดการใช้พลังงาน เป็นนโยบายที่รัฐบาลกลางสั่งมาให้ถือปฏิบัติตั้งนานแล้ว ดังนั้น พอมาร่วมกิจกรรมโครงการนี้ก็เลยนำนโยบายมาทบทวนและแจ้งให้ทราบเป็นแนวทางปฏิบัติ ต้องขอบคุณคณะผู้บริหารที่ไฟเขียวให้ดำเนินการ และขอบคุณเพื่อนร่วมงานเทศบาลเมืองพิชิตที่พยายามใส่ใจให้ความร่วมมือ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล เบื้องต้นยังไม่ได้ดำเนินการทุกมิเตอร์ก็ยังมีค่อนมึงอนกันบ้าง แต่การรวบรวมข้อมูลไม่ยาก เพราะมีใบเสร็จค่าใช้ไฟฟ้า/ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มาเบิกจ่ายทุกเดือนอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องใส่ใจยุ่งยากนำมาแกะใส่ตารางคำนวณ

ผลการดำเนินการดูดีเขียว จากแบบรวบรวมข้อมูลการใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคารสำนักงานเทศบาลเมืองพิชิต (อาคารเทศบาลเมืองพิชิต / อาคารศูนย์บริการสาธารณสุข / อาคารโรงฆ่าสัตว์ / อาคารตลาดสด 4500 / อาคารตลาดสด 300) พบว่า ในปีที่เข้าร่วมกิจกรรม ปี พ.ศ. 2557 มีการใช้ไฟฟ้าลดลง จาก ปี พ.ศ. 2556 คิดเป็นปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์จากการลดการใช้ไฟฟ้า 44,577.10 กิโลกรัมคาร์บอน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ มุ่งสู่...เมืองที่มีการบริโภคอย่างยั่งยืน

เหตุผลที่ ต้องมุ่งสู่...เมืองที่มีการบริโภคอย่างยั่งยืน

กว่าที่ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่นำมาจำหน่ายเป็นสินค้าที่ใช้ในการดำรงชีวิตของคนทุกชนิดจะมาถึงมือของผู้บริโภค ล้วนต้องมีการใช้ทรัพยากรพลังงานไฟฟ้า น้ำมัน และมีการปล่อยของเสีย (ขยะ น้ำเสีย อากาศเสีย) ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ข้างเคียง (By products) ทั้งสิ้น ดังนั้นหากเราบริโภคมากขึ้นเท่าใด การผลิตเพื่อสนองความต้องการในการบริโภค ก็จะต้องเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ทรัพยากรและพลังงานจะถูกใช้และของเสียจะถูกปล่อยออกมามากตามไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แนวทางการดำเนินโครงการสู่เมืองแห่งการบริโภคอย่างยั่งยืน

การมุ่งสู่เมืองที่มีการบริโภคอย่างยั่งยืน แนะนำให้เทศบาลริเริ่มหรือต่อยอดโครงการใน 3 แนวทาง โครงการส่งเสริมการบริโภคน้อยลง ใช้ยานขึ้น ใช้น้ำ และบริโภคเท่าที่จำเป็น โครงการส่งเสริมการผลิตและบริโภคสินค้า/ผลิตภัณฑ์/บริการ ในหรือใกล้บ้าน/ชุมชน/ท้องถิ่น โครงการแนะนำและส่งเสริมบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่เทศบาลเมืองพิจิตร ดำเนินการ

โครงการส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียงด้วยการใส่ใจรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม มุ่งสู่เทศบาลเมืองพิจิตรคาร์บอนต่ำ (ด้านการบริโภคอย่างยั่งยืน)

ทำอย่างไร...แล้วผลเป็นอย่างไร

การดำเนินงานในยุทธศาสตร์นี้ เทศบาลเมืองพิจิตรมีการผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ตามที่ได้แจ้งไว้แล้ว โดยเทศบาลเมืองพิจิตรมีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนหันมาปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อบริโภคผักปลอดสารพิษ ช่วยประหยัดรายจ่ายภาคครัวเรือนจากการขยายผลมีประชาชนสนใจมากมาย เพราะปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เทศบาลเมืองพิจิตรสนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์ฟรี ปัจจุบันมีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมกว่า 4,000 ครัวเรือน นอกจากนี้โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร โดยเฉพาะโรงเรียนเทศบาลบ้านท่าหลวง มีการเก็บผักที่ปลูกไปสนับสนุน ประกอบอาหารให้เด็กนักเรียนรับประทานตามโครงการอาหารกลางวัน เด็กนักเรียน เดือนละ 2-3 ครั้ง ช่วยประหยัดรายจ่ายอาจไม่มากมายแต่ได้ฝึกวินัยเรื่องการประหยัดและออม นอกจากนี้ในสวนสาธารณะ เทศบาลเมืองพิจิตรสนับสนุนการปลูกไม้แตกแทนไม้ดอก ทำให้ประชาชนสนใจไปพักผ่อนออกกำลังกายในสวน สามารถเก็บผักสวนครัวที่ปลูกกลับไปประกอบอาหารทานที่บ้านได้ ในส่วนตัวผู้เขียนได้ดำเนินการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้มานาน สามารถแบ่งปันเพื่อนบ้านและกระจายแนวคิดการปลูกผักสวนครัวที่จำเป็นเหมือนมีตู้เย็นธรรมชาติเป็นแหล่งอาหารในชุมชน

นอกจากนี้ เทศบาลเมืองพิจิตรยังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสินค้าหลากหลายที่เทศบาลเมืองพิจิตร ชื้อมาใช้ในหน่วยงาน แม้ยังไม่มากมายแต่ได้ดำเนินการแล้ว อย่างน้อยเป็นการกระตุ้นเตือนบุคลากรในหน่วยงานให้ใส่ใจบริบทการมีส่วนช่วยลดโลกร้อน ในส่วนการดำเนินงานในด้านนี้ยังมีข้อถกเถียงในเรื่องการคำนวณปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง แต่สิ่งที่ได้น่าจะยิ่งใหญ่กว่า คือ การที่ทุกคนมีความตระหนักในเรื่องการประหยัดและออม ที่สำคัญมีความใส่ใจในเรื่องสุขภาพดีเริ่มที่อาหาร

ทำแล้ว ได้ประโยชน์อย่างไร

ประโยชน์ที่เห็นนอกจากเราจะสามารถบอกใคร ๆ ว่าท้องถิ่นของเราก็มีส่วนช่วยลดโลกร้อนได้อย่างไร ได้เท่าไร ที่ดูดีดูน่าเชื่อถือแล้ว สิ่งก็ตามมาติด ๆ คือ ท้องถิ่นของเรามีข้อมูลที่ค่อนข้างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะปกติก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมเชื่อว่าทุกท้องถิ่นทำงานตามยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านอยู่แล้ว เพียงแต่ที่ผ่านมาเราก็ทำไปตามหน้าที่เป็นงานประจำ ไม่จัดเก็บข้อมูลที่เป็นวิชาการ ถึงเวลาจะหาหรือรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้งยุ่งยาก จะวางแผนทำอะไรหรือขอรับสนับสนุนงบประมาณสักอย่างก็ลำบาก เพราะข้อมูลดำเนินงานไม่ชัดเจน ขาดความน่าเชื่อถือ แต่พอมาเข้าร่วม “โครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ” ทำให้เรารู้ว่าเราทำงานอะไรบ้าง งานที่เราทำมีประโยชน์เชิงวิชาการอ้างอิงได้อย่างไร หรือง่าย ๆ ทำให้เรามีข้อมูลแหล่งต้นไม้สำคัญ ๆ ในเมืองมีความร่วมมือจากภาคประชาชนที่เขาจะช่วยรักษาต้นไม้ใหญ่เอาไว้ แต่สิ่งสำคัญที่เกิดคือ ความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่อยู่เป็นประจำ ขาดไม่ได้เลยมีเพื่อนใหม่ที่มากมายความรู้ประสบการณ์ สามารถช่วยเราต่อยอดความคิดทางการทำงานได้มากมาย สุดท้ายที่ยิ่งใหญ่ เป็นบทพิสูจน์ที่ทำให้เห็นว่า คนเมืองพิจิตรมีความตั้งใจจะทำความดีให้ “พ่อหลวง” พ่อในดวงใจของชาวพิจิตร และชาวไทยทุกคน

ทำแล้ว มีปัญหาอุปสรรค อย่างไร

งานทุกงาน ถ้าทำแล้วไม่มีปัญหาคงไม่ใช่งานที่มีคุณภาพ เพียงแต่ถ้าเมื่อทำงานแล้วเกิดปัญหา เราฝ่าฟันปัญหาได้หรือไม่ อันนี้น่าคิด เมื่อมีปัญหาในการทำงานเราต้องคิดวิเคราะห์ว่าเกิดจากอะไร ความร่วมมือร่วมใจ ขององค์กรจะช่วยให้ปัญหาหมดไปเป็นความท้าทายที่ต้องแก้ไข เทศบาลเมืองพิจิตรก็มีปัญหาในการดำเนินงาน แต่พวกเราที่ผ่านอุปสรรคเหล่านั้น จนวันหนึ่งงานที่เราตั้งใจทำสำเร็จไปเบื้องต้นเกิดผลที่เป็นรูปธรรม จับต้องได้

อยากฝากไปยังเพื่อนร่วมงานในท้องถิ่น การทำงานบางครั้ง นโยบายไม่จำเป็นต้องมาจาก “นาย” สั่งเสมอไป ถ้าตราบดีที่เราคิดว่าเงินเดือนของเรามาจากภาษีประชาชน มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะสานงานการกระจายอำนาจของท้องถิ่น เพื่อการทำงานที่เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงจนสร้างความสุข ความเสมอภาคในการช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการของภาครัฐอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

เชื่อว่า “นาย” แม้ไม่ได้สั่ง ไม่ได้กำหนดนโยบาย คงชื่นชมและเต็มใจสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพราะ “นาย” ได้อาสาประชาชน สัมผัสรับเลือกตั้งมาทำหน้าที่บริหารงานเพื่อท้องถิ่นอยู่แล้ว เพียงแต่วันนี้เรายังนั่งสบายแล้วปากบอกว่าทำไม่ได้ “นาย” ไม่สั่ง หรือเปล่า

หัวใจสู่ความสำเร็จ เทศบาลเมืองพิจิตร

1. มุ่งเน้นให้ทุกคนที่ร่วมทำกิจกรรม ทั้งใน หน่วยงานเทศบาล หน่วยงานภาคี ชุมชน มีความสุขจากการทำงาน โดยยึดเป้าหมาย เราจะทำความดีเพื่อพ่อหลวง นอกจากนี้เราจะเป็นที่องค์กรจัดการสิ่งแวดล้อมดียั่งยืน บนพื้นฐานที่สุขภาพกายและสุขภาพจิตต้องสมบูรณ์พร้อมไปด้วยกัน
2. สร้างแรงกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานและคนในชุมชนหันมาช่วยกันทำงาน โดยวางแนวทางการทำงานให้ง่ายและเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือเป็นเรื่องที่ทำแล้วเกิดประโยชน์แก่ผู้ทำ
3. เปิดโอกาสให้ตัวแทนชุมชนผู้สนใจมาร่วมเป็นคณะทำงาน สามารถเสนอแนะแนวทางและเป็นผู้ดำเนินโครงการที่เป็นประโยชน์ ทำให้การดำเนินงานได้ประสิทธิผลมากขึ้น
4. วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด รวมถึงประมวลจุดแข็งจุดอ่อนของการทำงานอย่างถ่องแท้จนนำไปสู่การป้องกันการเกิดซ้ำของปัญหานั้น
5. สร้างสายสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม เช่น ให้ประชาชนปลูกไม้ผลกินได้ตามที่สาธารณะในวันสำคัญต่าง ๆ จึงเกิดแรงจูงใจให้คนที่ปลูกอยากดูแลต้นไม้ของตนเอง ทำให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น
6. สนับสนุนให้หน่วยงานเทศบาลเข้าร่วมประกวดหรือร่วมโครงการต่าง ๆ หรือร่วมจัดแสดงผลงานของเทศบาลในงานต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสที่จะได้รับสิ่งใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการพัฒนาเมืองพิจิตร
7. ไม่ยึดโยงผลงานหรือผลสำเร็จของการทำงานเป็นผลงานของเทศบาลเมืองพิจิตร แต่ผลงานเป็นของทุกคน เป็นความภาคภูมิใจของเมือง

อย่าลืม ติดตามตอนต่อไป เราพร้อมจะนำเรื่องราวของเมืองแห่งต้นไม้ ที่หลายท่านอาจจะนึกว่าก็รู้อยู่แล้ว ว่าปลูกต้นไม้ แต่ความจริง ต้นไม้มีความลับมากมายที่เป็นประโยชน์และเป็นปัจจัยสำคัญของสิ่งมีชีวิต แล้วท่าน จะทิ้งชาวพิจิตรคิดลึกเพียงนี้เลยหรือ นอกจากนี้เรายังจะพาท่านไปพบกับเรื่องการจัดการขยะที่ไม่ใช่การแยกขยะ หรือแค่นำขยะไปกำจัด แต่ขยะคือทรัพยากรสร้างงานสร้างอาชีพและที่สำคัญ ชาวพิจิตรเราต่อ ยอดการดูแลสุขภาพ จากการจัดการขยะที่ท่านหรือใครก็ได้